

cohortationem Pontificis ad Catholicos Anglos, ut pro juramenti reiteratione martyrium constanter subeant, ad rem non facere, cum in hoc juramento non agatur nisi de civili obedientia, quæ cum fide Catholica non pugnat: « Quasi, inquit, Romanam Religionem profiteri, et civilem obedientiam principi præstare, duæ quædam res essent, nullo pacto consociabiles, sed invicem compugnantes, atque contrariæ. » Hæc ille. Et pag. 49: « Hoc, inquit, juramentum tantummodo civilem obedientiam attingit subdito rum erga principem, in causis mere temporalibus. »

(a) At nos facile contra probabimus in hoc eodem juramento non agi de sola civili obedientia, sed agi de Fide Catholica, id est, de primatu Sedis Apostolicæ quem in Scripturis sanctis apertissime fundatum, Catholici omnes ut fidei Orthodoxæ dogma certissimum habent.

Id probamus primum ex edicto regio, in quo hujus juramenti formula continetur atque præscribitur. Nam (b) titulus edicti hic est: « Ad detegendos, et reprimendos Papi stas. » Cur non dicitur, ad detegendos, et reprimendos rebelles? nisi quia finis, cujus gratia excogitatum est juramentum, non est detectio negantium civilem obedientiam, quod rebellibus convenit, sed detectio negantium primatum spirituales regis, et confitentium primatum spirituales summi Pontificis, quod Catholicorum, quos vos Papistas appellatis proprium esse dignoscitur.

Secundo probamus (c) ex ipsis juramenti verbis, primum ex illis: « Et quod Papa nec per seipsum, nec per ullam aliam auctoritatem Ecclesiæ, vel sedis Romanæ ullam potestatem, vel auctoritatem habeat regem deponendi etc., vel ullos subditorum suorum, ab eorum suæ Majestatis obedientia, et subjectione exonerandi, etc. » Hic jam manifeste perspicitur, hoc juramentum non continere solum civilem obedientiam in rebus mere temporalibus, ut auctor Apologiæ tam sæpe repetivit, sed continere abnegationem Pontificiæ potestatis, quæ non est res mere temporalis, sed res sacra, et cælestis data, quam nullus mortalium tollere, vel minuire potest. Sed neque hoc loco necessarium est disputare, quo modo sit accipienda hæc po-

(a) In juramento Anglicano primatus Apostolici abnegationem queri probatur. — (b) Ex titulo edicti. — (c) Ex ipsis juramenti verbis. — (d) Item ex aliis formulæ verbis. — (e) Omnes Christiani etiam Reges subditi sunt B. Petri successoribus.

testas, aut quibus de causis exerceri possit, de qua retheologi, et jureconsulti disputant, siquidem inter omnes convenit, posse Pontificem maximum hæreticos principes jure deponere, et subditos eorum ab obedientia liberare, cum hac enim conditione reges terræ ad Ecclesiam admittuntur, ut sceptrum sua Christo subjiciant, et fidem ac religionem non evertere, sed protegere; defendere, non oppugnare debeant. Quod si nolint, jus est illi, qui toti Ecclesiæ vice Christi præest, eos a communione fidelium segregare, subditisque interdicere, ne illis pareant.

Idem probatur (d) ex verbis sequentibus: « Juro ex corde, quod non obstante aliqua declaratione, vel sententia excommunicationis, aut deprivationis facta, vel concessa, aut facienda, vel concedenda per Papam, vel successores suos, vel per quamcumque auctoritatem derivatam, vel derivari præsentem ab illo, seu a sua Sede contra dictum regem, hæredes, aut successores suos, vel quamcumque absolute dictionum subditorum ab obedientia; fidelitatem tamen, et veram obedientiam suæ majestati, hæredibus, et successoribus suis præstabo, etc. » Hic aperte, negatur summo Pontifici potestas excommunicandi reges etiam hæreticos. Quo modo enim licite et juste Catholicus jurabit, se non paritum summo Pontifici regem hæreticum excommunicandi, nisi credat non posse a Pontifice regem hæreticum excommunicari? Atqui potestas excommunicandi intrinseca est primatui Apostolico, atque ab eo inseparabilis, cum B. Petro ut primo spirituali primati dictum sit a Domino: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis.* Matth. xvi. Et cum (e) eidem Petro, atque in eo successoribus omnibus auctoritas data sit totum gregem Dominicum pascendi, et regendi, Joan. ult., certe vel rex Anglorum ad gregem Dominicum nullo modo pertinet, vel B. Petro ejusque successoribus subditus est, atque ab eo ligari, et solvi potest. Neque ulla justior causa excommunicandi fingi potest, quam hæresis, quæ fidei Catholicæ, et omnis justitiæ fundamentum tollit. Quare is, qui affirmat, non esse in summo Pontifice potestatem excommunicandi reges hæreticos, neque illi esse parendum, si id faciat; is,

omnino affirmat, non esse summum Pontificem Caput Ecclesiæ universæ, ac per hoc primatum Apostolicum negare convincitur. Non igitur hoc juramento sola civilis obedientia queritur, sed queritur abnegatio fidei Catholicæ, et ut obediat homini contra obedientiam Dei.

Sed alia verba ejusdem juramenti consideremus: « Et alterius, inquit, credo, et in conscientia mea resolvor, (a) nec Papa, nec alius quicumque potestatem habet me ab hoc juramento, aut aliqua ejus parte absolvendi; quod juramentum agnosco recta, ac plena auctoritate, esse mihi legitime ministratum. » Hoc autem loco qui paulo ante jurando negaverat potestatem ligandi in summo Pontifice, idem nunc potestatem solvendi negat. Nam ex verbis illis Dominicus: *Quodcumque solveis super terram, erit solutum et in cælis.* Catholici omnes colligunt, ad Pontificis maximi auctoritatem pertinere, non solum potestatem absolvendi a peccatis, sed etiam a pœnis, censuris, legibus, votis, atque juramentis, quando id expedit ad gloriam Dei, atque animarum salutem. Sed præterea dum affirmat hoc juramentum sibi recta, ac plena auctoritate legitime ministratum, simul affirmat regem suum, a quo juramentum propositum est, potestatem supremam habere in spiritualibus; cum agnoscat in illo plenam auctoritatem jubendi, ut Pontificia excommunicatio, sive declaratio contemnatur.

Tertio probamus hoc idem, ex alio simili juramento apertiore, quod hic idem auctor Apologiæ ad verbum recitat pag. 49. Hujus juramenti hæc sunt verba (b): « Ego A. B. palam testor, et ex conscientia mea declaro, quod majestas regia unicus est supremus gubernator hujus regni, omniumque aliorum

sua majestatis dominiorum, ac territoriorum, tam in omnibus spiritualibus, sive Ecclesiasticis rebus, aut causis, quam in temporalibus: et quod nullus extraneus princeps, persona prelatus, status, aut potentatus habet, aut habere debet ullam jurisdictionem, potestatem, superioritatem, præminentiam vel auctoritatem Ecclesiasticam, sive spiritualem infra hoc regnum, etc. » Hæc juramenti formula hoc solum distat ab illa, quæ inclusa est in Brevi Pontificio, quod ista verbis expressis, et propriis continet abnegationem primatus Apostolici, et ideo non facile proponitur iis, qui aperte se profitentur Catholicos; illa vero formata est verbis obscurioribus, et per ambages circumloquutionum, ad decipiendos incautos, ut vere multos, atque adeo archiepiscopos clariores ipsum decepit. Sed ex hac formula clariores facile possunt viri prudentes intelligere, quo tendat illa formula, quæ dum jubet abnegari potestatem excommunicandi regem, simul jubet abnegari primatum Apostolicum in Ecclesiâ universam, et aperit aditum ad constituendum primatum regis in spiritualibus. Adde postremo confirmationem ex verbis hujus auctoris, quamvis enim milies reperierit, in hoc juramento non contineri, nisi civilem obedientiam; tamen pag. 88. excidit illi, (c) hoc juramentum institutum esse, quo populus arceretur, ne ita alte amarum illud populum ebiberet antichristianarum scortationum: « Quid enim vocare solent adversarii antichristianas fornicationes, nisi venerationem Pontificiæ Potestatis? Non ergo sola civilis obedientia, sed etiam detestatio spiritualis obedientiæ hoc juramento continetur. Inspiciamus nunc breviam pontificiam ad Catholicos Anglos perscripta.

PRIMUM BREVE PONTIFICIUM.

Dilecti filii, salutem, et Apostolicam benedictionem. Magno animi merore nos semper affecerunt tribulationes et calamitates, quas pro retinenda Catholica fide jugiter sustinuitis; sed cum intelligamus omnia hoc tempore magis exacerbari, afflictio nostra mirum in modum aucta est. Accepimus namque compelli vos, gravissimis pœnis propositis, templa hæreticorum adire, cætus eorum frequen-

(a) Juram. Angliæ negat potestatem solvendi in summo Pontifice. — (b) Ex formula juram. des Primatu Regis Ecclesiastico, negari Pontificis Primatum convincitur. — (c) Idem probatur ex ipsis verbis auctoris Apologiæ.

tare, concionibus illorum interesse : profecto credimus procul dubio eos, qui tanta constantia atque fortitudine atrocissimas persecutiones, infinitas prope modum miseras hactenus perpessi sunt, ut immaculate ambularent in lege Domini, nunquam commissuros esse, ut coinquinentur communiōe desertorum divinæ legis. Nihilominus zelo Pastoralis officii nostri impulsus, et pro paterna sollicitudine, qua de salute animarum vestrarum assidue laboramus : cogimur monere vos, atque obtestari, ut nullo pacto ad hæreticorum templa accedatis, aut eorum conciones audiat, vel cum ipsis in ritibus communicetis, ne Dei iram incurrat. Non enim licet vobis hæc facere, sine detrimento divini cultus, ac vestræ salutis. Quemadmodum etiam non potestis, absque evidentissima gravissimaque divini honoris injuria, obligare vos juramento, quod similiter maximo cum cordis nostri dolore audivimus propositum vobis fuisse præstandum, infrascripti tenoris, videlicet :

(a) Ego A. B. vere, et sincere agnosco, profiteor, testifcor, et declaro in conscientia mea, coram Deo et mundo, quod supremus Dominus noster rex Jacobus est legitimus et verus rex hujus regni, et omnium aliorum Majestatis suæ dominiorum, et terrarum ; et quod Papa, nec per se ipsum, nec per ullam aliam auctoritatem Ecclesie, vel Sedis Romanæ, vel per ulla media cum quibuscumque aliis, aliquam potestatem, nec auctoritatem habeat regem deponendi, vel aliquorum majestatis suæ dominiorum vel regnorum disponendi, vel alicui principi extraneo ipsum damnificare, aut terras suas invadere auctoritatem concedendi, vel illos subditorum suorum ab eorum suæ majestatis obedientia, et subjectione exonerandi, aut illis eorum licentiam dare, arma contra ipsum gerendi, tumultus seminandi, aut aliquam violentiam, aut damnum majestatis suæ personæ, statui, vel regimini, vel aliquibus suis subditis, infra sua dominia offerendi. Item juro ex corde, quod non obstante aliqua declaratione vel sententia excommunicationis, aut deprivationis facta, vel concessa, aut facienda, vel concedenda per Papam, vel successores suos, vel per quacumque auctoritatem derivatam, aut derivari prætensam ab illo, seu a sua Sede contra dictum regem, heredes aut successores suos, vel quacumque absolute dictorum subditorum ab eorum obedientia ; fidelitatem tamen, et veram obedientiam suæ majestati, hæredibus, et successoribus suis præstabo, ipsumque et

(a) *Formula Juramenti fidelitatis.*

ipsum totis meis viribus, contra omnes conspirationes, et attentata quæcumque, quæ contra personam illius vel illorum, eorumque coronam, et dignitatem, ratione vel colore alicujus sententiæ, vel declarationis, aut alias facta fuerit, defendam : omnemque operam impendam revelare, et majestati suæ, hæredibus, et successoribus suis, manifestam facere omnes prodiones, et proditorias conspirationes, quæ contra illum, aut aliquos illorum, ad notitiam, vel auditum meum pervenerint.

Præterea juro, quod ex corde abhorreo, detestor, et abjuro, tamquam impiam et hæreticam hanc doctrinam et propositionem : Quod principes per Papam excommunicati vel deprivati, possint per suos subditos, vel alios quoscumque deponi et occidi.

Et ulterius, credo, et in conscientia mea resolvor, quod nec Papa, nec alius quicumque, potestatem habet me ab hoc juramento, aut aliqua ejus parte absolvendi. Quod juramentum agnosco recta, ac plena auctoritate, esse mihi legitime ministratum, omnibusque indulgentiis, ac dispensationibus in contrarium renuntio. Hæcque omnia plane, ac sincere agnosco, et juro juxta expressa verba per me hic prolata, et juxta planum, ac communem sensum, et intellectum eorundem verborum, absque ulla æquivocatione aut mentali evasione, vel secreta reservatione quacumque. Hancque recognitionem, et agnitionem, facio cordialiter, voluntarie et vere, in vera fide Christiani viri, sic me Deus adjuvet.

(b) Quæ cum ita sint, vobis, ex verbis ipsis perspicuum esse debet, quod hujusmodi juramentum, salva fide Catholica, et salute animarum vestrarum præstari non potest, cum multa contineat, quæ fidei, et salutis aperte adversantur. Propterea admonemus vos, ut ab hoc, atque similibus juramentis præstandis omnino caveatis, quod quidem eo acrius exigimus a vobis, quia experti vestræ fidei constantiam, quæ tamquam aurum in fornace, perpetuæ tribulationis igne probata est, pro comperto habemus, vos alacri animo subituros esse quæcumque atrociora tormenta, ac mortem denique ipsam constanter appetituros, potius quam Dei majestatem ulla in re lædatis. Et fiducia nostra confirmatur ex his, quæ quotidie nobis afferuntur de egregia virtute atque fortitudine, quæ non secus ac in Ecclesie primordiis resplendet novissimis hisce temporibus in martyribus vestris.

State ergo succincti lumbos vestros in veritate, et induti loriceam justitiæ, summentes scutum fidei : confortamini in Domino, et in potentia virtutis ejus, nec quicquam vos detineat. Ipse autem, qui coronaturus vos, certamina vestra in cælo intuetur, bonum opus, quod in vobis cœpit, perficiet. Nostis quia discipulis suis pollicitus est, se nunquam relicturum esse eos orphanos : fidelis enim est qui repromisit. Retinete igitur disciplinam ejus, hoc est, radicati et fundati in charitate ; quicquid agit, quicquid conamini, in simplicitate cordis et unitate spiritus, sine murmuratione, aut hæsitatione unanimes facite : siquidem in hoc cognoscunt omnes, quia discipuli Christi sumus, si dilectionem ad invicem habuerimus. Quæ quidem charitas, cum sit omnibus Christi fidelibus maxime appetenda ; vobis certe, dilectissimi filii, prorsus necessaria est. Hac enim vestra charitate diaboli potentia infringitur, qui nunc adversus vos tantopere insurgit, cum ipsa contentionibus, atque dissidiis nostrorum filiorum præcipue nitatur.

Hortamur itaque vos per viscera Domini Jesu Christi, cujus charitate e faucibus æternæ mortis erepti sumus, ut ante omnia, mutuam inter vos charitatem habeatis. Præscripsit sane vobis præcepta maxime utilia, de fraterna charitate vicissim exercenda, felicis recordationis Clemens Papa VIII. suis litteris in forma Brevis ad dilectum filium Magistrum Georgium Archipresbyterum regni Angliæ, datis die quinta mensis Octobris 1603. ea igitur diligenter exequimini, et ne ulla difficultate, aut ambiguitate rememini, præcipimus vobis, ut illarum litterarum verba adamussim servetis, et simpliciter prout sonant et jacent, accipiatis, et intelligatis, sublata omni facultate aliter illa interpretandi. Interim nos nunquam cessabimus Deum Patrem misericordiarum precari, ut afflictiones, et labores vestros elementer respiciat, ac vos continua protectione custodiat atque defendat, quos Apostolica benedictione nostra clementer impertimur. Datum Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo piscatoris decimo Kalend. Octob. MDCVI. Pontificatus nostri anno secundo.

(a) *Juramenti damnatio.*

per speciem civilis obedientiae, fidei Catholicae abnegatio petebatur, admonuit suos, ut caverent insidias, et memores essent Apostolici dicti: « *Obedire oportet magis Deo, quam hominibus*, Actor. v.

Pag. 7. confert auctor Apologiae bullam Pii V. adversus Elisabetham. cum brevi Pauli V. ac dicit, nihil fere interesse inter bullam Pii V. qui Elisabetham nominatim excommunicavit, et breve Pauli V. qui juramentum fidelitatis a Catholicis suscipi prohibuit: ille enim populos ab obedientia reginae absolvit; iste obedientiam regi praestari vetuit:

Omitto convicia, vel blasphemias potius in Pium V. pontificem sanctum, ac de Dei Ecclesia optime meritum, neque enim ad convicia, quae solis conviciantibus nocent, sed ad rationes, et argumenta, quae minus peritis, aut parum attentis nocere possunt, respondendum esse putavimus. (d) Hoc igitur interest inter severitatem, qua utendum esse Pius non sine justa causa censuit, et lenitatem, quam justa etiam de causa adhibere placuit Paulo: quod ille reginam jamdudum propter haeresim excommunicatam a jure, et generatim, iterum nominatim excommunicavit, et excommunicatam declaravit: et quoniam cum excommunicatis nominatim et publice declaratis non licet conversari, ac secundum Ecclesiae Catholicae leges, ejusmodi vitandi sunt, ideo Pius V. populum Catholicum ab obedientia reginae ad eum modum excommunicatae, et declaratae, justissime absolvit, et liberavit: tali enim severitate utendum esse tempora illa suaserunt. Paulus vero V. experiri volens, an medicamenta mitiora fortasse magis proderent, praesertim cum agendum esset cum rege majoris prudentiae, atque doctrinae, et cujus parentes Catholici semper fuerunt: non judicavit hoc tempore expedire, ut rex nominatim excommunicaretur, vel excommunicatus publice declararetur: ac per hoc non solum non absolvit populos ab obedientia, quod fecerat Pius, sed neque vetuit, ut regi obedientia in rebus temporalibus praestaretur, ut falso auctor Apologiae affirmat. At prohibuit suscipi juramentum fidelitatis. (b) Nego prohibuisse suscipi cujuscumque fidelitatis, sed ejus solius, quae cum infide-

tate conjuncta esset. Cum enim Christiani fidelitatem debeant non solum regi terreno, sed etiam principi spirituali, qualis est Christi in terris Vicarius: nullo modo licet Christiano viro, ita jurare principi terreno fidelitatem, ut simul juret, se principi spirituali minime pariturum, etiam in iis rebus, quae proprio ad ipsius pertinent potestatem. Quoniam igitur juramentum Catholicis propositum suscipi non poterat, sine abjurazione Pontificiae potestatis, ideo recte summus Pontifex juramentum illud suscipiendum non esse censuit; tantumque interest inter bullam Pii V. et Breve Pauli V. quantum inter cauterium ignis, aut venae incisionem, et unctio-nem olei, aut dulcis pharmaci potionem.

Pag. 8. rursus auctor Apologiae Pontificem carpit. Quod si regem respicias imprudenter, si Catholicis injuriose se gesserit. « *Imprudencia, inquit, est respectu regis, quod partitum et minutatum juramentum non refata-verit vel quod verbum, quae sententia, vel quidquid id est criminis, cujus juramentum insinuat, nullo detexit indicio.* » Nolo in nugis tempus consumere, ea de causa non discuto improprietates vocabulorum, et luttulentam orationem hujus interpretis. Illud unum respondeo, (c) Pontifici Maximi propositum non fuisse librum refutationis conscribere, ideo necesse non fuisse, ut juramentum universum, vel partes ejus, argumentis, variis ex locis petitis confutaret. Epistolam scripsit, quae vicem edicti representaret: tunc autem vere imprudens princeps haberi deberet, si iniquam actionem prohibere se non posse crederet, nisi librum integrum philosophorum more conscriberet, « *At, inquit, si Pontifex notasset quid in juramento displiceret, fortasse rex partem illam juramenti vel deleri passus fuisset, vel eam benigna interpretatione molliisset.* » Respondeo, non particulam aliquam juramenti summo Pontifici displicuisse, sed ipsam juramenti substantiam, ut sic loquar, finem ipsum, et quasi scopum, quo verba omnia diriguntur, quando autem sperandum erat, ut partem aliquam principalem hujus juramenti deleri rex ille pateretur, qui juramentum alterum sub poena capitis suscipi jussit de Primatu suo in spiritualibus? (d) Nam ab eo juramento non soli Catholici, sed

(a) Discrimen inter bullam Pii et breve Pauli V. — (b) Paulus V. prohibuit suscipi juram. infidel. — (c) Edicta non solent rationibus comprobari. — (d) Etiam Calvinistae Puritani respuunt jurament. de Primatu regis in spiritualibus.

etiam Calvinistae Puritani abhorrent, et tamen partem ullam ejus juramenti deleri, vel mitigari numquam pati voluit. Quod autem auctor Apologiae adjungit de injustitia Pontificis in Catholicos, facile refutari potest: « *Injustitia, inquit, est, Catholicorum respectu: Nam si ita visum fuisset majestati suae, in juramento quippiam vel mutari, vel interpretari, eo labore penitus sublevati fuissent Catholici, et exonerati illico: si seces, omnia rex, ut erant, tenere velle, et nihil immutare, firmiter secum statuisset: tamen hoc inde lucri percipere potuissent Catholici, ut eorum renitentia, hac umbra, hoc veluti involuero posset obtegi, quod non tanquam claudicantes in fide sua erga principem a juramento abstinerent, sed tantum ab anxietate, et scrupulis quibusdam perplexi, quibus tenera ipsorum conscientia torqueretur: quam anxietatem, ac teneritatem Pontificia damnatio verborum quorundam in formula juramenti, peperisset: « *Hac ille. Sed jam diximus nullam omnino spem haberi potuisse, ut partes illae juramenti tollerentur, quae continent abnegationem fidei Catholicae, de primatu ecclesiastico Romani Pontificis, quod si anxietas conscientiae juvare posset Catholicos apud regem, omnis jamdudum persecutio cessasset.* » Scit enim rex Catholicos Anglos, civilem obedientiam in ipsa ejus coronatione exhibuisse; neque juramentum fidelitatis abhorre, nisi ubi fides Catholica periclitatur.*

Pag. 16. posteaquam breve Pontificum cum juramenti formula, a pagina 9. usque ad 15. integre descriperat, aggreditur auctor Apologiae refutationem brevis: (b) ac primo adscribit summo Pontifici crimen falsi, quia initio brevis dicit, magno se morore affici, ab tribulationes, et calamitates, quas pro retinenda fide Catholica, Catholici in Anglia patiuntur. Ut autem falsitatis Pontificem omnino convincat, orditur ab ingenti elementa Elisabethae reginae, quam a clementia regis Jacobi longe superatam affirmat. « *Hic, inquit, Pontifex dolorem, et magnum animi sui mororem exprimit, propter tribulationes et calamitates, quas pro retinenda fide Catholica jugiter sustinent filii sui. Ubi praeter crimen falsi, quod in serenissimi Domini nostri regis contumeliam*

tantopere redundat; dissimulare non possum, sed ut res postulat, palam profiteor, et quod certo scio praefero, reginam Elisabetham neminem ex Pontificis, religionis causa, in judicium vocasse, neminem ad supplicium condemnasse, antequam eorum scelera et flagitia, veluti invita regina, poenas quas pertulerant, ei extorquerent: quod cuivis aequo rerum aestimatori, et actiones ipsas cum eorum circumstantiis prudenter pensulanti manifestum fiet. » Haec ille, qui posteaquam eadem felicitate scribendi, multa similia repetens, et inculcans, defunctae reginae manibus, ut ipse loquitur, parentasset; vel, ut Anglicana editio significare videtur, sacrificium obtulisset: transit ad regem, atque ait: « *Non possum sane non confiteri, pro amore, quo in veritatem feror, quod qualicumque fuerit regina laus, a clementia in Pontificis, quae fuit amplissima; tamen ea mausuetudinis, ac pietatis in eosdem exempla, quae conspeximus in serenissimo rege, longo praeteritum reginae mausuetudinem superariat intervallo etc.* » Dabit hoc loco nobis veniam auctor Apologiae, ut sicut ipse sibi licere existimavit, criminis falsi Christum Domini, idest Pontificem maximum, sine ullo veritatis colore accusare; ita nobis vicissim liceat, mendacia sua in ipsum vere regere. Principio, non scripsit Pontifex, se morore affici ob calamitates, quas tempore reginae Elisabethae, aut initio regni Jacobi regis in Anglia, pro retinenda orthodoxa fide Catholici patiebantur: sed ob calamitates, quas hoc tempore patiuntur. Ergo, ut criminis falsi ne leve quidem vestigium in ipso Pontificio brevi adhaereat; satis est si probemus, ingentes erumnas propter Religionem fere coactos esse Catholicos anno Domini 1606. quo tempore breve Apostolicum scribebatur. (c) Hoc autem ipso anno scimus duo Edicta in Anglia promulgata ejusmodi, ut vel sola sufficiant, ad omnia hujus Apologiae coarguenda mendacia. Edicti prioris summa haec est: titulus ut supra admonuit.

« *At detegendos, et reprimendos recusantes Papistas.* » In primo articulo confirmantur leges Elisabethae, adversus Catholicos jam olim stabilite. In 2. jubetur, ut Praefecti locorum inquirent in Catholicos omnis

(a) Catholici Angli civilem obedientiam professi sunt in coronatione regis. — (b) Num falsum sit Catholicos in Anglia religionis causa persecutionem non sustinere. — (c) Leges a rege Jacobo in Catholicos latae.

ordinis et ætatis, qui templa hæreticorum adire recusant : imposita mulcta viginti florenorum, si negligentes in Catholicis perquirendis exiterint. In 3. statuitur, ut acriter puniantur Catholici, qui communionem, seu cenam hæreticorum more, sumere recusaverint. In 4. sancitur, ut qui recusaverit sacris hæreticorum interesse, si convictus in judicio fuerit, solvat in menses singulos florenos ducentos. In 5. statuitur, mulctam ducentorum florenorum in singulos menses (quæ ab Elisabetha constituta fuerat, in recusantes adire templa hæreticorum) leve onus esse copiosis hominibus, ideo additur, ut rex invadat duas tertias partes honorum omnium, tertia parte sola relicta ejusmodi recusantibus. In 6. statuitur, ut qui recusaverit cenam Calvinisticam sumere, solvat primo anno florenos ducentos, secundo quadringentos, tertio sexcentos. In 7. additur, ut qui templa hæreticorum frequentare coeperat, et postea relabatur in crimen non frequentandi, solvat statim florenos sexcentos. In 8. decernitur, ut qui recusant juramentum illud suscipere, de quo nunc agimus, conjiciantur, in carcerem sicariorum atque latronum. In 9. additur, ut eidem in carceribus detento, proponatur iterum juramentum : quod si recusaverit, amittat omnia bona, et carceri perpetuo mancipetur. In 10. additur, ut si tertia vice propositum sibi juramentum recusaverit, capitis vitæque dispendium patiatur. In 11. declaratur, ut tabulæ illæ, in quibus aliquis accusatus reperitur, quod a templis hæreticorum abfuerit, vim suam obtineant, non obstante quocumque errore, qui in accusatione formanda, aliterve contigerit. In 12. statuitur, ut qui principibus externis militare voluerit, is prius juramentum prælatum præstet, alioqui perduellis habebitur. In 13. statuitur, ut nobilis qui in externis regionibus servire voluerit, cum duobus fidejussoribus regi se obliget sub pœna ducentorum florenorum, quod nullo unquam tempore Romano Pontifici reconciliabitur : quam cautionem nisi proficiens dederit, reus mortis erit. In 14. statuitur, ut qui post decimum diem Junii hujus anni 1606. subditum aliquem regis Anglorum ad fidem Romanæ Ecclesiæ pertrahet, aut pertrahere conabitur ; is perduellionis, et læsæ majestatis reus habeatur, et

re ipsa pœnam illam subeat, nisi in Angliam revertatur, et intra sex dies a redito crimen confessus, duo juramenta suscipiat ; unum de Primatu regis in spiritualibus, alterum contra potestatem Papæ in principes Christianos.

Hæc videlicet est incredibilis illa clementia regis in Catholicos, ob quam summus Pontifex crimen falsi incurrit, quod scripserit, se non levi dolore affici, ob calamitates, quas Catholici pro fide orthodoxa retinenda tolerare coguntur. Quæ major calamitas excogitari potest, quam propter vitanda sacra sacrilega, opibus spoliari ; pro recusando juramento perfidiæ, carceri perpetuo mancipari ; pro exhortatione ad Catholicam fidem, quasi Majestatis reum morte mulctari ? et si nihil, nisi civilem obedientiam rex requirit, neque aliquid molitur conscientiæ causa ; cur archipresbyter, et alii, qui civilem obedientiam suscepto juramento professi sunt, adhuc carceribus detinentur ?

Sed volo ipsum etiam Apologia auctorem, velit nolit, adigere, ut pro hac veritate testimonium dicat. Ipse igitur in hoc libro suo pag. 20. extollens Principis mansuetudinem, sic ait (a) : « Gratioso edicto permissum est sacerdotibus omnibus, non comprehensis, et tum extra custodiam degentibus, intra certum, et constitutum diem e regno migrare. » Admiranda profecto gratia, exilium permittere sacerdotibus, qui comprehendi, quamvis diu quesiti, nequiverant. Si tibi exilium gratia videtur, quo nomine vera supplicia appellabis ? An non est magna calamitas, si cogaris pœnas graviore exilio prævenire ?

At, inquit, edicta ista edita sunt post conjurationem detectam. Verum est, sed non pertinent ad puniendos profitores (b), sed ad Catholicos omnes, religionis causa, divexandos. Sed præterea ante conjurationem illam conceptam in ipso primo anno regi, et primo parlamento confirmavit omnia edicta reginæ, eaque non parum auxit. At ipsa etiam reginæ edicta illa edidit exacerbata ob excommunicationis sententiam in se a Pio V. latam. Imo etiam antea, nam anno domini 1558. in primo regni sui anno, diu ante Pii V. Pontificatum, juramentum subditis suis suscipiendum propositum de primatu suo ecclesiastico, id est, de nova hæresi ab Henrico parente suo excogitata, pœna au-

tem recusantis juramentum, prima vice fuit amissio honorum, carcerque perpetuus, altera vice, pœna capitis, quam perduelles suscipere coguntur. Refert Nicolaus Sanderus lib. III. de schismate Anglicano hoc totum : et quæ vidit, et quibus interfuit scripsit. Anno sequenti, id est 1559, Missam facientibus, vel audientibus, aliudve quodcumque officium Ecclesiasticum, ritu veteri procurantibus, sacramentumque aliquod Romano more administrantibus, gravis indicitur mulcta ; nimirum prima vice ducentorum aureorum aut carceris ad sex menses : secunda vice quadringentorum aureorum, aut carceris ad annum : (a) tertia vice omnium honorum et perpetuorum carcerum, secundum quam legem mox in carceres conjecti sunt Episcopi plurimi, quorum nomina idem Sanderus describit in eodem lib. III. de Schismate Anglicano, quibus addit lib. VII. De visibili Monarchia ad annum Domini 1560. permultos etiam nobiles laicos eadem de causa carceribus mancipatos, qui omnes vel in carcere, vel in exilio extincti sunt. Et tamen auctor Apologiæ dicere audeat, se certo scire, Elisabetham reginam neminem religionis causa in judicium vocasse, neminemque damnasse. Item ante sententiam Pii V. palam esse, nullam a regina Elisabetha graviolem mulctam Catholicis impositam, neque severiores leges, aut ullam capitalem pœnam in Catholicos constitutam. Quomodo enim nullum Catholicum regina, religionis causa, vocavit in judicium, nullumque damnavit ; si tot Episcopos, totque laicos illustres, ea solum de causa carceribus inclusit, quod ipsam caput Ecclesiæ agnoscere recusarent ? Non est fortasse causa Religionis, utrum regimen Ecclesiasticum, idque supremum, a summo Pontifice ad regem terrenum, immo etiam ad feminam transferri possit ? aut non est gravis mulcta judicari et damnari exilio, aut carceri perpetuo mancipari ? Quomodo etiam ante sententiam Pii V. nullam graviolem mulctam Catholicis regina imposuit, neque ulla severiores leges tulit neque ullam capitis pœnam constituit ; si anno 1558. id est, annis novem ante Pii V. Pontificatum, legem tulit de juramento Primatus sui in spiritualibus, ab Episcopis in primis suscipiendum, et prima vice recusanti-

bus amissionis honorum, et carceris perpetui ; secunda autem perduellium pœnam constituit, et anno frequentius leges illas et mulctas instituit in Catholicos, Religionis Catholice exercitia usurpantes, quas supra descripsimus ? sed nimirum Auctor Apologiæ, vel nihil omnino legisse nos de rebus Anglicis, vel oblitus esse credit eorum, quæ de persecutione Anglicana multi illustres scriptores litteris mandaverunt ad memoriam posteritatis sempiternam. Omitto de industria plurima edicta, quæ variis temporibus Elisabetha adversus Catholicos, solius Religionis causa, promulgavit, quæ omnia Jacobus rex confirmavit : et quibus non pauca addidit, quæ typis mandata palam cerni possunt.

Pergit deinde auctor Apologiæ pag. 22. ac dicit : Pontificem injuste in suo brevi prohibuisse subditis regis majestatis, quo minus de obedientia sua erga ipsum profiteantur, sed ubi hæc prohibitio in brevi Pontificio habeatur, non dicit, neque dicere potest : cum nulla talis prohibitio usquam in ipso brevi legatur : proinde hoc inter falsa, quibus Apologia plenissima est, refertur : subjicit continuo, et ad verbum refert verba illa Brevis : Perspicuum esse debet omnibus Catholicis, quod hujusmodi juramentum, salva fide Catholica, et salute animarum suarum præstari non possit, cum multa contineat, quæ salutem et fidei aperte adversantur. His paucis recitatis, ait : « Huc vetus dictum quadrat, quod de Philosopho circumfertur (b), Multa dicit, sed pauca probat : immo vero nihil omnino probat. » At jam supra respondi, in brevi Pontificio, non theologiam disputationem, sed paternam ac brevem admonitionem contineri, ubi nihil necesse sit probationes adjungi, sed bene habet quod hæreticus de Vicario Christi dicit, quod de ipso Christo paganus dixisse constat. Certe (c) Galenus in lib. III. de differentiis pulsuum cap. 4. scripsit, Christum multa dixisse, sed nihil demonstrasse, quod idem de eodem Domino et Salvatore nostro Averroem dicere solitum ferunt : ac ne ipse eodem vitio laborare videatur, ut multa dicat, et nihil probet, supra scripta verba brevis Apostolici, hæc insolubili argumentatione confutat. « Nam, inquit, quo-

(a) Sacerdotibus in Anglia diu ad carceres, et mortem quesitis, gratia fit ut exant. — (b) Ante conjurationem conceptam primo anno sui regni Jacobus excoxit Catholicos.

(a) Quid sub Elisabetha sunt passi Catholici, et quæ sub Jacobo. — (b) Dictum in pium Galeni et Averrois de Christo. — (c) Apologiæ auctor loquitur de Pont. Max. sicut olim Ethnicus de Christo.

modo professio fidelitatis erga Principem in subditis, possit e regione religioni, et saluti animarum adversari, tam longe excedit meam theologiam, quantalacumque illa sit, ut prorsus novam, et exoticam plane assertionem esse, non possim quin existimem: nec ex ejus ore proferendam, qui se universalem Episcopum, et Christianarum animarum oecumenicum Pastorem satis insulse venditat. » Hæc ille. Cujus convicia, et sermonis barbariem sciens prætereo. Illud affirmo, auctorem Apologiæ sibi fingere propositiones, quas oppugnet; et ex iis, quasi in ipso brevi aperte continerentur, argumenta conficere: proinde argumentationem ejus, non theologice, sed dialecticè terminos omnes ac leges excedere (a). Assumit enim brevi pontificio prohiberi professionem fidelitatis erga principes, quasi ea cum Religione et animarum salute pugnet. At nihil ejusmodi habetur in Apostolico brevi; quid autem sit in regio juramento, quod cum Religione, et salute animarum pugnet, et propter quod ab ejusmodi juramento abstinendum esse summus Pontifex censeat, et moneat, a nobis est paulo ante demonstratum. Ostendimus enim, eo juramento negari potestatem Apostolicam, tum alligandi, tum absolvendi; ac per hoc, negari fidem Catholicam, sine qua salus æterna obtineri non potest, et per hujusmodi juramentum, non tam jurari fidelitatem ad regem, quam abjurari fidelitatem ad Christi Vicarium.

Quocirca testimonia Scripturæ divinæ quæ Apologiæ auctor statim adjungit, non probant falsum esse quod Pontifex scripsit, sed quod ipse sibi Apologiæ auctor finxit. Scriptum, inquit, est Josue 1., quemadmodum Moysi obediimus in omnibus, ita et tibi obediemus. Sic Propheta Hieremias cap. xxvii. hortatus est populum, ut auccultarent regi Babel, dicens: « Submittite colla vestra subter jugum regis Babylonis, eique et populo ejus servite. Similiter Israelita se gesserunt apud Pharaonem, cui etiam supplicarunt Exod. v. Ut veniam daret libere discedendi. Similiter apud Cyrum Esdr. 1. a quo impetrarunt veniam reditus, ædificandi templi gratia. Denique Apostolus ad Rom. xiii. Omnes mortales hortatus est, ut subjecti essent propter conscientiam.

(a) Adversarius fingit quod oppugnet. — (b) Scripturæ testimonia non spirituales sed civilem obedientiam erga regem docent. — (c) Idem sancti Patres affirmant. — (d) Quomodo Pontifices paruerint quibusdam tyrannis.

Ad hæc omnia testimonia brevissime respondemus (b). His testimoniis probari obedientiam ad principes etiam paganos, quando ea non est contraria obedientiæ ad Deum; quod nos libentissime confluemur, sed non probari obediendum esse regibus etiam Christianis, quando jubent fieri quod non licet Christianis, quam responsionem rejicere non potest auctor Apologiæ qui pag. 24. allegat sanctum Augustinum tract. in Psal. cxxv. ita dicentem: « Milites Christiani servierunt Imperatori infideli; ubi veniebatur ad causam Christi, non agnoscebant nisi illum, qui in cœlis erat: quando valebat ut idola colerent, ut thurificarent; præponebant illi Deum. » Sic igitur et nos Catholicos Anglos admonemus, ut regi terreno serviant, atque obediant, dum non jubet quæ displiceant Regi cœlesti. Displicet autem regi cœlesti, ut potestas Vicarii sui, quem relinquit in terris, et quem constituit super familiam suam, vel penitus abnegetur, vel in alium transferatur.

Pergit deinde pag. 24 et 25 (c). et profert testimonium Augustini, Tertulliani, Justini, Ambrosii, Optati, et Gregorii, quibus probatur, quod nos minime negamus deberi principibus etiam infidelibus obedientiam a subditis fidelibus, sed verba S. Gregorii ex libro Epistolarum, epist. 61. præcipue notanda et observanda, et cum brevi Pauli V. Pontificis comparanda censuit; quod videlicet Gregorius Mauritio Imperatori subjectum se fatebatur, eique obediabat: Paulus autem subditos regis, ne civilem quidem, et licitam obedientiam, principi suo exhibere permitlit. Sed quod attinet ad S. Gregorium, ipse idem in Commentario Psal. ci. testatur (d) Mauritium tyrannum potius, quam imperatorem fuisse, quales antea fuerant Diocletianus, et Nero, quibus, vellent nolent, ipsi etiam summi Pontifices subjecti esse cogebantur. Quod autem Paulus V. a civili obedientia subditos regis averterit, in brevi ejus ad verbum, in hoc ipso libro exposito, nusquam legitur, summa enim totius brevis est, ut Christiani Catholici potestatem Christi Vicarii, fidemque Catholicam non adjuvant: quæ certe adjuratio, neque civilis, neque licita est.

Transit Auctor Apologiæ pag. 26. et 27.

a Patribus (a) ad concilia: neque contentus est demonstrare civilem obedientiam regibus a subditis deberi: sed addit, tota etiam Episcoporum concilia regibus fuisse subjecta. Ac primo loco adducit Concilium Arelatense, Caroli Magni temporibus celebratum, cujus hæc sunt verba in ultimo canone: « Hæc igitur Domino imperatori præsentanda decrevimus, poscentes ejus clementiam, ut si quid hic minus est, ejus prudentia suppleatur, si quid secus quam ratio habeat, ejus judicio emendetur, si quid rationabiliter taxatum est, ejus adjutorio, divina opitulante clementia, perficiatur. » Respondeo (b) Episcopos, concilii Arelatensis, Carolo ipso petente, non solum de negotiis Ecclesiasticis, sed etiam de politicis in eo conventu egisse: permulta in communi quoque de clericis, et laicis statuisse, quæ sine imperatoris providentia executioni mandari non poterant. Exstant in eo concilio canones quartus et quintus, quibus abusus laicorum reformantur, qui acceptis muneribus, presbyteros in parochiis constitutos amovere, et eorum loco alios introducere tentabant. Exstant Canones, duodecimus, et decimus tertius, de pace inter episcopos, et comites, et ut comites et iudices obediens sint Episcopo, et invicem consentiant ad justitias faciendas, et munera pro judicio non accipiant. Exstat canon quintus decimus, ut pondera, et mensuræ ubique æqualia sint. Item canon vigesimus tertius, ne comites, vel vicarii, seu iudices, vel centenarii, sub mala occasione, vel ingenio, res pauperum emant, vel per vim tollant, aut quolibet argumento surripiant; sed si cui aliquid possessionum emendum, aut vendendum sit, id in publico coram comite, et iudicibus, et nobilibus civitatis facere debet. De his igitur et similibus Patres loquuntur, cum imperatorem rogant, ut si quid minus est in his decretis, ejus prudentia suppleatur; si quid secus quam ratio habeat, ejus judicio emendetur; si quid rationabiliter taxatum est, ejus adjutorio perficiatur.

Addit deinde auctor Apologiæ, concilia quoque Francfordiense, Arelatense, Turo-nense, Cabilonense, Moguntinum, ac Rhemense, penitus sese Carolo tradidisse: Ge-

neralia vero Concilia, Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, et Chalcedonense imperatoris pietati et providentiæ sese in omnibus submisisse. Pignit vero illum non solum, conciliorum verba referre, sed etiam loca notare. Neque ex tot conciliis aliud in specie allegavit, nisi ex Epistola concilii Ephesini ad Augustos pauca quædam verba, quibus Episcopi se ab imperatore convocatos testantur, et ab eo petunt, ut quæ gesta sunt contra Nestorium, robor sum habeant.

Ad quæ nos brevissime respondemus (c) Concilio Episcoporum, jussu quidem interdum imperatorum congregata fuisse, sed in executionem mandati summi Pontificis, ad quem proprie generalium conciliorum convocatio pertinet, ut perspicuum est in epistola concilii Constantinopolitani ad Pontificem Damasum, in qua dicitur se Constantinopoli convenisse, ex mandato litterarum ipsius, anno superiore ad imperatorem Theodosium datarum, sed de hac re inferius dicemus. Illud etiam fatemur (d) Concilia sæpe ab imperatoribus petiisse, ut decreta sua protegerent, et executioni mandari auctoritate sua curarent. Falsum autem esse, quod Auctor Apologiæ hoc loco scribit, concilia se penitus, et in omnibus submisisse imperatorum pietati, atque prudentiæ; (e) quasi præcipue partes et summa potestas in rebus Ecclesiasticis penes principem terrenum esset: evidenter ostendimus ex apertissimis testimoniis Episcoporum sanctorum, et regum, sive principum sæculi.

Sanctus Athanasius Patriarcha Alexandrinus, in Epistola ad solitariam vitam agentes: « Quando, ait, a condito auro auditum est, quod iudicium Ecclesiæ suam auctoritatem ab imperatore accepit? aut quando hoc pro iudicio agnatum est? » Hosius Cordubæ Episcopus, referente Athanasio in eadem Epistola: « Ne præcipe, inquit, nobis imperator in hoc genere, sed ea potius a nobis discet: tibi enim Deus imperium commisit, nobis autem ea, quæ sunt Ecclesiæ concedidit. » S. Ambrosius Mediolanensis Episcopus in epist. 33. ad sororem, scribit se Valentiniano imperatori dixisse: « Noli te gravare, imperator, ut putes te in iis quæ Domini sunt, aliquid imperiale jus habere: pu-

(a) An concilia subsint imperatoribus, et regibus. — (b) Qua in re Patres concilii Arelat. Imperatoris auctoritate indigerint. — (c) Concilia generalia jussu Imp. aliquando evocata sunt: id mandante summo Pontifice. — (d) Concilia aliquando protectionem et executionem decretorum petierunt ab Imp. — (e) Judicium de rebus Religionis ad sæculares Principes non pertinere ostenditur ex SS. Episcopis.

blicorum tibi mœnium jus commissum est, non sacrorum. » Idem etiam in oratione de tradendis Basilicis, multis docet, imperatorem in Ecclesia esse, et non super Ecclesiam: et judicia Ecclesiastica non ad imperatores, sed ad Episcopos pertinere. Sanctus Martinus Turonensis Episcopus maximo imperatori in faciem dixit, novum esse, et inauditum nefas, ut causam Ecclesie Judex sæculi judicaret, testis est Sulpitius lib. II. sacræ historiæ. Sanctus Augustinus Episcopus Hippo-nensis, in epist. 46, 50 et 163. docet quidem piorum regum esse Ecclesiam defendere, severique legibus, ac penis hæreticos ab Ecclesia damnatos coercere. Sed ibidem Donatistas graviter reprehendit, quod causam Ecclesiasticam ad regem terrenum judicandam, non ad Episcopos detulissent. Sanctus Gelasius Romanus Pontifex, in epistola ad Anastasium imperatorem: « Nosti, inquit, fili clementissime, quod licet præsideas humano generi dignitate rerum terrenarum; tamen præsulibus divinarum devotus colla submittitis: » et paulo post: « Nosti taque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam redigi posse voluntatem. » Sanctus Gregorius Papa lib. V. epist. 21. « Scimus, inquit, piissimos dominos disciplinam diligere, ordinem servare, Canones venerari, et se sacerdotalibus negotiis non miscere. »

Venio nunc ad principes sæculi. (a) Constantinus Magnus, cum Donatistæ non contenti Episcopali iudicio, ad ipsum causam Ecclesie detulissent, ita exclamasse fertur: « O rabida furoris audacia: sicut in causis gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt. » Refert hæc verba Constantini Optatus Milevitanus lib. I. contra Parmenianum. De eodem ita scribit S. Augustinus in epist. 163. Constantinus non est ausus de causa Episcopi judicare. Valentinianus senior imperator, referente Sozomeno lib. VI. hist. cap. VII: « Mihi, inquit, qui sum in sorte plebis, fas non est talia negotia, » videlicet Ecclesiastica, « perscrutari. Sacerdotes, quorum ista curæ sunt, inter se ipsos, quocumque voluerint loco conveniant. » Theodosius Junior imperator in epist. ad Synodum Ephesiam: « Illicitum, inquit, est, illum, qui non sit ex ordine sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticis immisceri tractatibus. » Basilus imperator oratione habita in

octava Synodo: « Hæc, inquit, investigare, et querere, Patriarcharum, Episcoporum et Sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt, qui sanctificandi, qui solvendi, qui ligandi potestatem habent, qui Ecclesiasticas adepti sunt claves; non nostrum qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel a ligamento solvi egemus. » Carolus Magnus leges quidem aliquas juri communi addidit; sed in eis reverentiam, et subjectionem ad Sedem Apostolicam Romanam plane admirabilem, his verbis testatus est: « Licet vix ferendum ab illa sancta Sede imponatur iugum, tamen feramus, et pia devotione toleamus. » Refert hanc sententiam, ex concilio Caroli Magni, Gratianus distinct. 19. can. 3. et eandem sententiam a Carolo acceptam, suam quoque fecerunt Episcopi concilii Tiberiensi cap. 30. Addimus ultimo testimonio regis Theodorici, qui, quamvis hereticus Arianus esset, non tamen sibi primatum in conciliis assumebat: sic enim legitur in synodo quarta, sub Symmacho Pontifice Romano: « Ad hæc serenissimus rex taliter, Deo aspirante, respondit, in Synodi esse arbitrio, in tanto negotio sequenda præscribere, neque aliquid ad se, præter reverentiam, de Ecclesiasticis negotiis pertinere. » Habemus igitur ex testimonio principum, tum Ecclesie tum sæculi, longissime a vero aberrare, qui regi terreno primatum in rebus spiritualibus, et Ecclesiasticis tribuunt.

Pergit deinde auctor Apologie pag. 27. atque ait: « Quin etiam Christum dixisse lego, regnum suum non esse de hoc mundo, jusisque ut que sunt Cæsaris Cæsari tribuamus, et que Dei, Deo. » Que verba ut vera, et divina sunt, ita applicationem ineptam, et ad rem nihil facientem, quis facile judicare poterit. (b) Regnum quidem Christi non fuit ex hoc mundo; sed tamen in hoc mundo fuit, et est: ac per hoc Vicario Christi regis in terris obedientia debetur ab omnibus, qui partem in regno Christi habere volunt, et quemadmodum nos reddenda Cæsari, quæ Cæsaris sunt, non negamus, id est, tributa, honorem, et obedientiam in rebus, et negotiis sæculi: sic etiam optamus, ut quæ Dei sunt, Deo reddantur: inter quæ primo loco ponenda est fidei Catholice integra in violatione professio, et ad Christi Vicarium fidelis, et pura obedientia. Quod autem auctor

(a) Idem ostenditur testimonio Principum sæcularium. — (b) Regnum Christi non fuit ex hoc mundo, tamen in hoc mundo fuit, et est.

Apologie subjungit, secundum theologiam non repugnare fidei, et animarum saluti, si civilis obedientia, civili Magistratui deferatur, verum est: sed falsum omnino est quod sequitur, in brevi Apostolico contrarium contineri. Debuisset omnino iste auctor, qui toties hoc repetit, vel uno in loco annotare verba illa Brevis, ubi dicatur, civilem obedientiam civili Magistratui exhibere, rem esse fidei Catholice, salutique contrariam, sed neque annotavit, neque annotare potuit, nisi verba brevis corrumpere, et sua verba pro verbis brevis substituere voluisset.

Denique pag. 28 post nugas, et convicia, quæ libenter omitimus, ut quæ gravi theologo, qualem se auctor Apologie jactat, indignissima sunt, concludit hoc dilemmate: (a) « Aut licet principi obtemperare in temporalibus, aut non: si licet, quod nemini dubium esse potest, cur tam iniquus est, et crudelis in Catholicos suos, ut imperet iis, ne legitimo regis sui mandato obtemperent? si non licet, cur rationem non reddit, causam non exprimit, unde id prohibet? » Sed facilis est responsio. Admitto enim licere subditis principi suo obtemperare in temporalibus, modo que princeps jubet, non sint contraria Deo, qui est rex magnus super omnes principes: sed nego Pontificem summum, tam fuisse iniquum, et crudelium in Catholicos, ut eis imperaret, ne legitimo regis sui mandato obtemperarent: (b) neque enim Juramentum propositum suscipere, legitimum mandatum, dici ullo colore potest, cum eo juramento cogantur Catholicis fidem Catholicam abnegare, ut supra demonstratum est. Ex quo etiam manifeste refellitur, quod auctor subjungit de exhortatione ad Martyrium subeundum. Contendit enim auctor pag. 29. exhortationem illam solido fundamento carere, cum possit Catholicus, et Religionem Romanam ardentem profiteri, quod Papa jubet, et simul civilem obedientiam principi suo prestare, quod rex jubet. Jam enim non semel demonstravimus regem civili obedientia non esse contentum; sed id præcipue in votis habere, ut a Catholica fide Catholicos avertat, et ex Catholicis hæreticos faciat: Nam juramentum, quod fidelitatis appellat, præparatio et dispositio est ad juramentum de primatu regis in spiritualibus. Et ea forte

causa est, cur archipresbyterum e carcere non dimittat, quamvis primum juramentum præsterit, quia sperat eundem ad alterum juramentum lædio carceris, et erumnarum, se posse perducere: quod juramentum non tecte et obscure, sed aperte et manifeste novam heresim de primatu regio, in rebus etiam sacris, et spiritualibus continet.

Postremo, Apologie auctor pag. 30 et 31. fingit Pontificem Maximum ex falsis rumoribus de nimia regis severitate in Catholicos, permotum fuisse ad hoc breve tam temere conscribendum, quod idem dicit accidisse Pio V, quando sententiam excommunicationis in reginam Elisabetham tulit: et Clementi VIII quando paulo ante obitum Elizabethæ duo brevina in Angliam misit, quibus tum regem presentem, tum alium quemcumque a regno exclusit, qui Religionem Catholicam non profiteretur, quæ duo Brevia contraria esse dicit fidei sæpius data, et variis protestationibus, quibus operam suam obtulit, omniaque officia pollicitus est, quæ conducere possit ad hunc ipsum regem in solio collocandum. (c) Itaque auctor hujus Apologie paucis verbis tres summos Pontifices Paulum V et Pium V levitatis et temeritatis, Clementem VIII non solum temeritatis, sed etiam perfidie reprehendit. At ipsa rei veritas simpliciter exposita, nullo nostro labore addito, et sine ulla arte rhetorica, auctorem Apologie falsitatis vanitatique convincet. Paulus enim V non ex incertis rumoribus adductus est ad breve scribendum, sed ex notissima, et gravissima persecutione, quam edicta publica testantur, et ex ipsa juramenti formula ad nos transmissa. Itaque non erat opus, ut auctor luderet in nomine Babylonis, et septicolis Urbis, ad quam undique rumores, et nuncii deferuntur; neque, ut probaret ex Patrum testimoniis, de Roma intelligi, quæ sanctus Petrus de Babylone inscriptus in priore epist. cap. V. (d) Fatemur enim Roman non solum in epistola sancti Petri, sed etiam in Apocalypsi sancti Joannis per Babylonem significari; sed Romam Ethnicam, non Roman Christianam, et illam, quæ ebria erat de sanguine Martyrum Jesu: non illam, quæ Jesum Filium Dei, et Martyres ejus honorat, Denique illam, quæ habebat in fronte inscriptam blasphemiam; non illam, quæ,

(a) Insulsum dilemma Apologie. — (b) Jurament. Angliæ abnegationem continet fidei Catholice. — (c) Refelluntur varie calumniæ. — (d) Roma Ethnica, non Christiana, dicta est Babylon in sacris litteris.

ut scribit sanctus Hieronymus lib. II. in Jovinianum, scriptam in fronte blasphemiam, Christi confessione deletiv. Pius etiam V non vanis quorundam delationibus temere abreptus est ad excommunicandam Reginam, sed ex notis et publicis ejus criminibus: ac praesertim quod instar Apostatae Juliani, ex ficta Catholica, manifesta haeretica, et jurata Catholicorum hostis evaserit. Denique (a) Clemens VIII duo brevia anno 1600 tribus annis ante obitum reginae ad Catholicos misit, unum ad Clerum, alterum ad populum: quibus brevibus non, ut iste mentitur, Jacobum tunc Scotiae regem a solio exclusit, sed consilium dedit, quale dare decebat summum Pontificem, videlicet, ut Catholici operam darent, quantum in ipsis est, ut rex ad Religionem Catholicam bene affectus eligeretur. Habemus enim exemplaria brevium illorum in manibus, et iis diligenter inspectis, nusquam invenimus nomen Jacobi regis, aut alterius particularis personae: sed solum generatim, ut diximus, cohortationem ad regem orthodoxum, et pium constituendum. (b) Quibus verbis non solum Jacobus Scotiae rex non excludebatur, sed includebatur potius: quoniam ministri ejus maximam spem fecerant, eum non abhorreere a fide Catholica suscipienda; praesertim cum rex ipse ad Pontificem ipsum, necnon ad Cardinales Al-dobrandinum, et Bellarminum litteras scri-

SECUNDUM BREVE.

Dilecti filii salutem, et Apostolicam benedictionem. Renuntiatum est nobis, reperiri nonnullos apud vos, qui, cum satis declaraverimus per litteras nostras anno superiore 10. Kalend. Octobr. in forma Brevis datas, vos tuta conscientia praestare non posse juramentum, quod a vobis tunc exigebatur; et praeterea stricte praeeperimus, ne ullo modo illud praestaretis: nunc dicere audent hujusmodi litteras de prohibitione juramenti, non ex animi nostri sententia, nostraque propria voluntate scriptas fuisse, sed potius aliorum intuitu, atque industria, eaque de causa iidem persuadere nituntur, mandata nostra dictis litteris non esse attendenda. Perturbavit sane nos hic nuncius, eoque magis, quia experti obedientiam vestram, filii nostri unice dilecti, qui, ut huic sanctae Sedi obediretis, opes, facultates, dignitatem, libertatem, vitam denique ipsam, pie ac generose nihil fecistis; numquam suspicari essemus, potuisse vocari apud vos in dubium, fidem litterarum nostrarum Apostolicarum, ut hoc praetextu vos ex mandatis no-

(a) Jacobus rex significavit se non abhorreere a fide Catholica. — (b) Cur Paul. V. secundum breve ad Anglos scripserit.

stris eximeretis. Verum agnoscimus versutiem atque fraudem adversarii humanae salutis, eique potius, quam vestrae voluntati tribuimus hanc rentitentiam. Eapropter iterum ad vos scribere decrevimus, ac denuo vobis significare, litteras nostras Apostolicas, anno praeterito 10. Kalend. Octobr. datas de prohibitione juramenti, non solum motu proprio, et ex certa nostra scientia, verum etiam post longam, et gravem deliberationem de omnibus, quae in illis continentur adhibitam, fuisse scriptas, et ob id teneri vos, illas omnino observare, omni interpretatione secus duadente rejecta. Haec autem est mera, pura, integraque voluntas nostra, qui de vestra salute solliciti, semper cogitamus ea, quae magis vobis expediunt, et ut cogitationes, et consilia nostra illuminet is, a quo Christiano gregi custodiendo nostra fuit praeposita humilitas, indesinenter oramus, quem etiam jugiter precamur, ut in vobis filiis nostris summpere dilectis, fidem, constantiam, mutamque inter vos charitatem, et pacem augeat. Quibus omnibus cum omni charitatis affectu, peramanter benedicimus. Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo piscatoris 10. Kalend. Octobr. M. DC. VII. Pontificatu nostri anno tertio.

Hactenus respondimus ad ea, quae adversus primum Breve auctor Apologiae scribenda esse putavit. Nunc, ut ipse a secundo Brevi una fere pagella se expedivit; sic et nos ejus cavillationes pari brevitate rejiciemus. Quoniam igitur summus Pontifex versutiae diaboli tribuit falsos illos rumores de conficto Brevi: sic ipse auctor Apologiae versutiae ejusdem diaboli tribuit hoc secundum Breve. Scribit enim, diabolum non potuisse tantum nocere Catholicis, aliqua alia fraude, etiam si mille annos in hoc opus incubuisset, quam fecit hoc uno Brevi; et rationem reddit, quoniam oportebit eos qui juramentum susceperunt, nunc illud abjurare; quod majus est malum, quam si antea non jurassent, antea siquidem si jurare nolissent, excusari poterant ob scrupulos aliquos mentis, ex particulis juramenti abortis: at nunc nullam habent excusationem, si abjurent fidelitatem quam regi suo bis jurarunt: semel, cum primum nati sunt, tacito quodam, et congenito juramento; deinde cum verbis conceptis primum illud juramentum confirmarunt.

Ad haec respondemus, non esse malum abjurare, quod male juratum est. Sic enim habet regula ab omnibus approbata: (b) In

male promissis rescinde fidem: sed dicit ad versarius, non potest esse malum juramentum, quod est naturale, et congenitum ab ipso ortu, vel hujus naturalis, et congeniti confirmatio et expressio. Respondeo, juramentum quod dicitur congenitum, si quod est, non esse aliud, nisi simplicem obligationem ad obediendum superiori, sub quo quis nascitur, in rebus licitis atque honestis. Neque intelligi vel etiam fingi potest, quomodo in ipso ortu homo naturaliter obligetur ad negandam summi Pontificis potestatem: proinde juramentum secundum, quod hanc abnegationem continet, non potest recte dici confirmatio, vel expressio juramenti prioris. Praeterea, quemadmodum in ortu naturali videtur posse intelligi juramentum tacitum, et congenitum ad obediendum principi politico: sic etiam in ortu supernaturali, quem habemus ex baptismo, intelligi debet juramentum tacitum, et congenitum ad obediendum principi spirituali, qui est Christi Vicarius: ac per hoc non licet ullo modo postea juramentum suscipere, quo abjurari videatur juramentum praestitum in baptismo. Ac de his hactenus.

(a) Iniqua Juramenta non obligare.